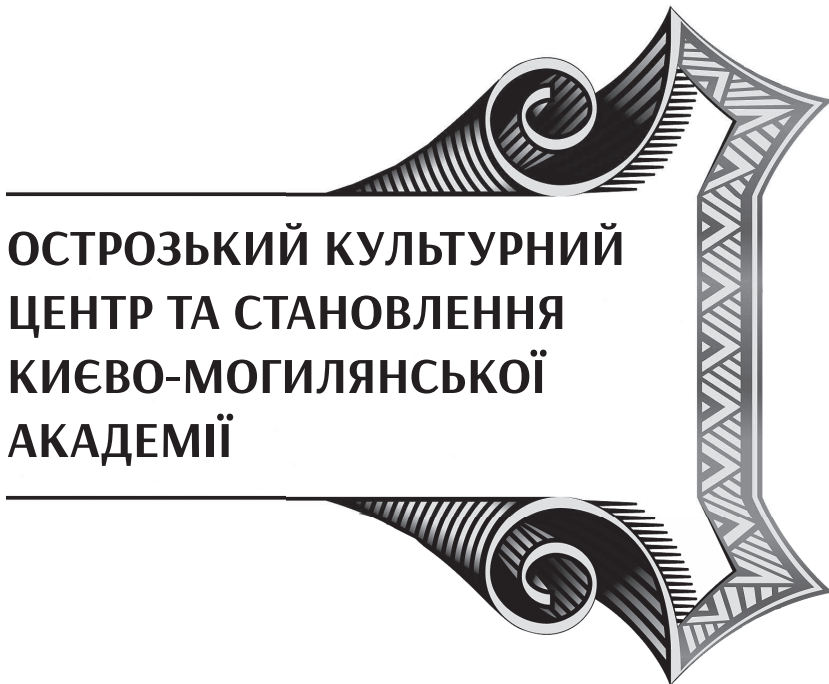

Петро КРАЛЮК

A large, stylized decorative graphic on the right side of the page, resembling a scroll or a scroll-like frame. It features intricate patterns, including a spiral at the top and bottom, and a central vertical section with a geometric, zig-zag pattern. The graphic is rendered in black and white with fine lines and shading.

**ОСТРОЗЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ
ЦЕНТР ТА СТАНОВЛЕННЯ
КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ
АКАДЕМІЇ**

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2015

УДК 378(091)(477)
ББК 74
К 78

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 2 від 24 вересня 2015 року)*

Рецензенти:

Пасічник І. Д., доктор психологічних наук, професор, ректор
Національного університету «Острозька академія»;

Саган О. Н., доктор філософських наук, професор, провідний
науковий співробітник Інституту філософії Національного універ-
ситету «Острозька академія»;

Хом'як І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри української мови і літератури.

Крالیук П. М.

к 78

Острозький культурний центр та становлення
Києво-Могилянської академії : монографія / П. М. Кра-
люк. – Острог : Видавництво Національного університе-
ту «Острозька академія», 2015. – 240 с.

ISBN 978-617-7328-09-3

У монографії розглянуто діяльність Острозького
культурного центру, зокрема Острозької академії, дру-
карні, гуртка вчених, які готували Острозьку Біблію. По-
казано як ця діяльність посприяла розвитку культурно-
го життя в Києві на початку XVII століття й становлення
Києво-Могилянської академії.

Розраховано на викладачів, студентів, усіх, хто ціка-
виться питаннями української культури.

УДК 378(091)(477)
ББК 74

ISBN 978-617-7328-09-3

© Крالیук П. М., 2015
© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ОСВІТА В РУСІ-УКРАЇНІ В ПЕРІОД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	6
РЕЛІГІЙНО-КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСТРОЗЬКОГО ЦЕНТРУ	17
Релігійні традиції дому князів Острозьких	17
Острозька академія: специфіка та основні етапи розвитку	38
Видавнича діяльність Острозького культурного центру	73
Створення та діяльність Дерманського релігійно-культурного осередку	125
Розвиток полемічної літератури в Острозькому культурному осередку	141
ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ ЯК ОСЕРЕДОК БОГОСЛОВ'Я ТА ФІЛОСОФІЇ	158
Острозька Біблія та її значення для розвитку богословської думки в Україні	158
Тенденції розвитку філософської думки в Острозькій академії	163
РОЗВИТОК ТРАДИЦІЙ ОСТРОЗЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ ТА СТАНОВЛЕННЯ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ	168
Діяльність та погляди Мелетія Смотрицького	169
Активізація релігійно-культурної діяльності Києво-Печерського монастиря	185
Захарія Копистенський як церковний діяч і письменник-полеміст	197
Діяльність Київського братства. Іов Борецький	204
Острозький ректор Київського колегіуму	212
Іоанікій Галятовський – викладач і письменник	221

ВСТУП

Традиційно вважається, що один із перших вищих навчальних закладів на теренах України, Києво-Могилянська академія, бере свій початок у 1615 р., коли виникло Київське братство й школа при ньому. Пізніше, в 1632 р., на базі цієї школи, поєднаної з школою при Києво-Печерській лаврі, й сформувалася Київський колегіум, який з часом отримав назву Києво-Могилянської академії.

Поява такої школи не була випадковою. Була вона наслідком як розвитку освітніх традицій у Русі-Україні, так і непростих процесів, пов'язаних зі становленням ранньомодерних суспільств. Зокрема, поява Києво-Могилянської була б неможливою без «освітньої революції», здійсненої протестантами та єзуїтами в ранньомодерний період. Києво-Могилянська академія стала наслідком посилення західних культурних впливів на українських землях у зазначений час.

При цьому часто забувається, що Києво-Могилянська академія не виникла на порожньому місці. Вона мала своїх предтеч. Це були не лише братські школи, що з'явилися в Русі-Україні на рубежі XVI-XVII ст. й намагалися запропонувати нову «освітню програму», яка б відрізнялася від традиційного навчання. Велику роль у становленні Києво-Могилянки відіграла Острозька академія. Фактично її можемо вважати першим право-

славним вищим навчальним закладом на українських землях, оскільки тут здійснювалася не лише мовна підготовка, а й вивчалися «сім вільних мистецтв» і, судячи з усього, здійснювалися богословські студії. Саме в Острозькій академії чи не вперше в історії української освіти була зроблена спроба здійснити синтез освітніх традицій Русі-Україні з досягненнями тогочасної західної освіти. У цьому Острозька академія передала естафету Києво-Могилянці. Так, схоластичний аристотелізм, який утвердився в цьому навчальному закладі, одним із перших на українських землях почав культивувати Мелетій Смотрицький – вихованець Острозької академії. Також випускники останньої брали безпосередню участь у становленні Києво-Могилянки, працювали тут викладачами.

На жаль, цей аспект у історії української освіти, в силу різних обставин, залишається поза увагою дослідників. У пропонованій монографії є спроба зняти цю «білу пляму» й показати витоки становлення Києво-Могилянської академії, яка близько двох століть була провідною вищою православною школою на українських землях.

Наукове видання

КРАЛЮК Петро Михайлович

**ОСТРОЗЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР
ТА СТАНОВЛЕННЯ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ**

Монографія

Технічний редактор *Роман Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *Катерини Олексійчук*

Коректор *Юлія Шабатіна*

Формат 42х30/4. Ум. друк. арк. 13,95. Наклад 300 пр. Зам. № 80–15
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Arsenal»

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.net.